

Na osnovu dokumenta koji je usvojio Međunarodni odbor direktora Transparency International, 28. oktobra 2004, a koji je izmenjen i dopunjen od strane godišnje skupštine Transparency International 14. novembra 2006 i 30. novembra 2016, kao i na osnovu člana 10. Statuta Udruženja, Skupština Transparentnosti Srbija, na sednici od 11. septembra 2017. donosi sledeća¹:

Pravila sprečavanja i rešavanja sukoba interesa

1. Uvod i primena

Napore Transparency International (TI) da na globalnom nivou podigne nivo etičkih standarda javnih funkcionera, poslovnih ljudi i drugih moglo bi da ugrozi ukoliko osobe koje predstavljaju TI ili neki nacionalni ogranak ove međunarodne organizacije postupe neetično. Zbog toga je suštinski bitno da svaka osoba koja je povezana sa TI ili sa nacionalnim ograncima pokaže visok nivo razumevanja koncepta sukoba interesa.

U smislu ovog akta, „sukob interesa“ jeste situacija u kojoj osoba povezana sa Transparency International bira hoće li delovati u skladu sa obavezama koje ima po tom osnovu, ili u skladu sa sopstvenim privatnim interesima. Ovaj akt se odnosi, osim kada je drugačije naznačeno, na svaku osobu koja je povezana sa Transparency International (TI), Međunarodnim sekretarijatom TI ili bilo kojim nacionalnim ogrankom, kao član rukovodećeg tela, funkcioner, savetodavac² ili zaposleni. *Osobama povezanim sa udruženjem Transparentnost Srbija, na koja se primenjuju Pravila smatraju se svi članovi upravnog i nadzornog odbora; rukovodioci projekata; zaposleni u Udruženju; lica angažovana u TS ili za TS obave poslove po osnovu druge vrste ugovora; rukovodioci i izvršioци iz drugih pravnih lica koja sprovode projekte u partnerstvu sa TS u vezi sa aktivnostima na tom projektu; volonteri; članovi savetodavnih i drugih radnih tela u vezi sa radom tih tela; kao i članovi Udruženja kada postupaju u tom svojstvu.* „Interesi osobe povezane sa TI“ uključuju i interese osoba sa kojima se prethodno opisana lica nalaze u bliskom odnosu, kao bračni ili vanbračni partneri, deca i roditelji ili braća i sestre.

Sukob interesa se može pojaviti tokom vršenja aktivnosti i donošenja odluka. Do takvog sukoba može doći u vezi sa finansijskim ili drugim interesima koji ometaju delanje u skladu sa najboljim interesima Transparency International, *odnosno Transparentnosti Srbije (u daljem tekstu se koristi izraz TI, tako da obuhvata i Transparentnost Srbije).*

2. Opšta pravila

- a. Svaka osoba koja je povezana sa TI, u skladu sa članom 1. ovih pravila, obavezna je da izbegava nastupanje sukoba interesa i da taj sukob razreši ako je već nastupio. Ovo se odnosi na potencijalni, stvarni, kao i na prividni³ sukob interesa. Obaveza, između

¹ Posebno su istaknuta, *kosim slovima* ili kroz fusnote, prilagođavanja i dopune u odnosu na minimalne standard koje je utvrdio Međunarodni bord TI.

² U originalnu „resource person“.

³ U originalu „perceived“, za šta ne postoji potpuno adekvatan prevod na srpski.

ostalog, podrazumeva uzdržavanje od donošenja odluka ili glasanja po pitanjima kod kojih postoji sukob interesa. Ove osobe su takođe u obavezi da otvoreno stave do znanja da imaju potencijalni ili stvarni sukob privatnog interesa sa svojim dužnostima prema TI.

- b. Članovi tela koja upravljaju TI i nacionalnim ograncima, treba da obelodane svoje finansijske i nefinansijske interese. Izuzetak su interesi koji ni u kojem slučaju ne mogu voditi sukobu interesa ovih lica sa njihovim dužnostima u TI, niti mogu stvoriti utisak kod posmatrača da postoji sukob interesa. Interesi se obelodanjuju u okviru registra na internetu, koji je dostupan javnosti. Kada je to potrebno radi zaštite lične bezbednosti ili kada bi zbog drugih ozbiljnih bojazni puna javnost podataka bila opasna, delovi podataka iz Registra se dostavljaju predsedavajućem Odbora za etička pitanja Međunarodnog Borda TI, koji će postupati sa njima uz primereni nivo poverljivosti. U takvim situacijama nacionalni ogranak TI treba da pokaže da ima druge odgovarajuće procedure za upravljanje sukobom interesa.

3. Plaćeni rad i konsultantske usluge

- a. Zaposleni u TI i nacionalnim ograncima (uključujući i rukovodioce), u nekim situacijama su zaposleni ili na drugi način radno angažovani u drugim organizacijama. Takvi radni angažmani su dopušteni:
- (i) ukoliko je rad u vezi sa pitanjima korupcije, *odnosno drugih pitanja koja spadaju u prethodnu, aktuelnu ili planiranu oblast rada TS*, isključivo uz odobrenje pretpostavljenog;
 - (ii) ukoliko je reč o drugim poslovima, isključivo ukoliko je radno angažovanje prijavljeno čim to bude praktično izvodljivo, *ukoliko to angažovanje ne remeti procese rada u Udruženju i ukoliko nema opasnosti da usled prirode posla ili osobina poslodavca bude narušen ugled Udruženja*.

Zaposleni traži odobrenje za drugo radno angažovanje iz tačke (i) izvršnom direktoru, pri čemu predočava predmet i trajanje angažovanja, naručioca posla, u kojoj meri je radni angažman u TS od uticaja za poslovnu ponudu i da li će biti naznačeno svojstvo zaposlenog u TS. Izvršni direktor će da ti odobrenje ukoliko proceni da ono neće remetiti sprovođenje aktivnosti TS i ispunjavanje radnih zadataka, i ukoliko programski direktor ne ukaže na moguće štetne posledice po ostvarivanje ciljeva organizacije. Odobrenje može biti uslovljeno obavezom da zaposleni naznači svoju vezu sa TS i da zastupa određene stavove TS, odnosno zabranom da istupa u ime TS i da koristi informacije i materijale TS prilikom angažmana za drugog subjekta.

Zaposleni koji je član Upravnog odbora, odobrenje traži od Upravnog odbora. Upravni odbor o svojoj odluci obaveštava Nadzorni odbor, koji može da poništi odluku Upravnog odbora ili da odobrenje dodatno uslovi.

Prijavljivanje dodatnog posla iz tačke (ii) vrši se kao u slučaju iz tačke (i).

Izvršni direktor, Upravni, odnosno Nadzorni odbor mogu u bilo kom trenutku zatražiti od zaposlenog da prestane sa započetim radom za drugog poslodavca ukoliko utvrde postojanje

neke od smetnji iz ovog člana, i da pokrenu postupak za raskid ugovora o radu ukoliko se zaposleni ogлуši o takav zahtev.

a.a.) Dodatna pravila u slučaju da je Udruženju ponuđeno da odredi predstavnika

Ukoliko je Udruženju ponuđeno da u svoje ime odredi pojedinca koji će biti uključen u neku plaćenu ili neplaćenu aktivnost (npr. radna grupa za pisanje zakona, radna grupa za praćenje primene nekog zakona, govornik na konferenciji, predavač na radionici ili obuci, član tela za koordinaciju aktivnosti više nevladinih organizacija), organi, odnosno funkcioneri Udruženja određuju koga će imenovati za predstavnika.

Nije potrebno donositi posebnu odluku radi određivanja lica kome je predstavljanje Udruženja u određenom kapacitetu nedvosmisleno u opisu nadležnosti definisanih Statutom ili u opisu posla koji obavlja za Udruženje po drugom osnovu (npr. ugovor o radu, ugovor o rukovođenju projektom).

Odluku o upućivanju zaposlenog ili drugog angažovanog lica donosi direktor nadležan za datu oblast (programski, izvršni ili finansijski), a u slučaju sumnje oko nadležnosti, više direktora zajedno. Odluku o upućivanju drugog stručnog lica kao predstavnika Udruženja vrši Upravni odbor, na predlog jednog ili više nadležnih direktora.

Predstavnik Udruženja je u svakom slučaju u obavezi da zastupa utvrđene stavove Udruženja, da poštuje vrednosti, etička pravila i pravila o javnom zagovaranju, da ima u vidu ciljeve i interese Udruženja u odnosu sa trećim licima.

Predstavnik Udruženja je u obavezi da izvesti Upravni odbor, neposredno, ili preko nadležnog direktora, o ishodu ovih aktivnosti.

Ukoliko predstavnik Udruženja po osnovu ovog angažmana ima pravo na pokriće troškova ili na naknadu koja je srazmerna uloženom trudu, slobodan je da je zadrži. Ukoliko je usled ovakvog angažovanja, plaćenog od strane druge institucije, zaposleni odsustvovao sa posla u Udruženju više od 10% radnog vremena u toku meseca, a svoje radne obaveze nije ispunio van radnog vremena, zarada će mu biti srazmerno umanjena.

U slučaju da se angažovanje pojedinca ispred Udruženja u celosti sastoji od predstavljanja već postojećih nalaza istraživanja, analiza i inicijativa TS, odnosno prezentacija i drugog edukativnog materijala čiji je vlasnik Udruženje, a bez značajnog doprinosa tog pojedinca, i ukoliko se odvijalo u celosti tokom radnog vremena, biće ispitane mogućnosti da se naknada za angažovanje (izuzev dnevnica, putnih i sličnih troškova) bude uplaćena TS. Ukoliko tako nešto nije moguće zbog pravila onoga ko plaća nadoknadu za angažovanje, zaposlenom će biti umanjena zarada za primljeni neto iznos.

a.b.) Dodatna pravila u slučaju da je zaposlenom u Udruženju neposredno ponuđeno angažovanje većeg obima

Kada je zaposlenom u Udruženju ponuđeno da kao pojedinac bude povremeno ili privremeno angažovan u većem obimu za drugog poslodavca, odnosno, kada je procenjeno da bi

zaposleni bio povremeno angažovan tokom više od tri uzastopna meseca, kao i više od pet dana tokom jednog meseca ili više od dva dana u nizu tokom tog perioda, primenjuju se sledeća pravila:

a.b.1.) Zaposleni kojem je upućena takva ponuda, i koji želi da je prihvati, o tome obaveštava Upravni Odbor, pružajući sve informacije koje su mu poznate u vezi sa prirodom posla, naručiocem, planiranim načinom korišćenja rezultata rada i visinom nadoknade ukoliko je predviđena.

a.b.2.) Ukoliko Upravni odbor utvrdi da postoji interes TS da Udruženje bude uključeno u taj posao, a koji se može sastojati u aktivnostima na projektima koji su u toku ili projektima koji su u razvoju, ostvarivanju ciljeva, strateških planova i godišnjih planova Udruženja, TS će, neposredno ili preko pozvanog pojedinca, zatražiti da pojedinac bude angažovan u kapacitetu predstavnika TS.

a.b.3.) Ukoliko postoji interes, ali ne postoji mogućnost za angažovanje zaposlenog u kapacitetu predstavnika TS, imenovanom pojedincu može biti odobreno da zaključi ugovor pod uslovom da tokom angažmana zastupa i interese Udruženja (npr. korišćenjem oznaka TS u promotivnim materijalima, predstavljanjem utvrđenih TS stavova po pojedinim pitanjima, korišćenjem gramatičke množine prilikom predstavljanja stavova i mišljenja i slično).

a.b.4.) Ukoliko Upravni odbor utvrdi da ne postoji interes Udruženja da bude uključeno u određenu aktivnost, pozvani pojedinac može prihvatiti angažman pod sledećim uslovima:

- 1. Angažovanje se vrši na način koji nije suprotan imperativnim normama u pogledu dužine radnog vremena zaposlenog koji je angažovan kod više poslodavaca;*
- 2. Ugovor ili drugi vid angažovanja ne sme upućivati na to da je zaposleni angažovan kao predstavnik Udruženja, a pojedinac je u obavezi da to jasno stavi do znanja drugim učesnicima i javnosti na primeren način;*
- 3. Angažovanje zaposlenog ne sme negativno uticati na obavljanje njegovih redovnih dužnosti i obaveza na konkretnim projektima.*
- 4. Institucija koja angažuje zaposlenog, institucija koja finansira angažman, odnosno priroda posla koja se obavlja, ne pobuđuju sumnju da bi ugled Udruženja mogao biti ugrožen i pored toga što posao obavlja pojedinac u svoje ime a ne u ime Udruženja.*

a.b.5.) Upravni odbor će najmanje jednom u tri meseca, ili češće, ako se pojavi sumnja, razmotriti da li je došlo do negativnog uticaja na obavljanje redovnih dužnosti zaposlenog, odnosno neispunjenja obaveza na konkretnim projektima koje se može pripisati spoljnom angažmanu. Ukoliko utvrdi takve činjenice, Upravni odbor će uskratiti prethodno datu saglasnost i naložiće da se zarada zaposlenog srazmerno umanji. U svako vreme, Nadzorni odbor takođe može, na osnovu ovlašćenja iz tačke a), da zatraži od zaposlenog da prekine angažovanje za drugog poslodavca i da pokrene postupak za raskid ugovora o radu ukoliko se zaposleni ogлуši o takav zahtev.

b. Veliki deo poslova za TI obavljaju osobe koje nisu zaposleni ni u TI, ni u njegovim nacionalnim ograncima, već to čine kao volonteri. Između ostalih, besplatno rade članovi Međunarodnog Borda direktora i Međunarodnog Savetodavnog Veća TI, većina članova

bordova ili drugih upravljačkih tela u nacionalnim ograncima, osobe koje pružaju besplatne savete⁴ i volonteri koji su aktivni u TI pokretu. Mnoge takve osobe imaju sopstvena preduzeća ili su zaposleni i angažovani i na drugim mestima.

- c. Članovi Međunarodnog Borda direktora, privredna društva i druga pravna lica sa kojima su članovi Borda povezani, ne mogu obavljati poslove uz nadoknadu za Sekretarijat TI. Slično tome, članovi borda direktora ili sličnog tela na nivou nacionalnog ogranka, kao i kompanije ili druge organizacije sa kojima su članovi takvih tela povezani, ne mogu obavljati poslove uz naknadu u tim nacionalnim ograncima TI. Izuzetak su situacije kada plaćeno osoblje na višim položajima u okviru nacionalnog ogranka takođe po službenoj dužnosti vrši funkciju člana Borda, ukoliko je tako nešto predviđeno pravilima tog nacionalnog ogranka i na osnovu ugovora koji mora da odobri telo upravljanja čiji je on/ona član, ili drugo telo upravljanja u nacionalnom ogranku. *Članovi Nadzornog odbora ne mogu obavljati poslove uz naknadu za Udruženje. Članovi Upravnog odbora mogu biti zaposleni ili na drugi način angažovani kao fizička lica da objavljuju poslove uz nadoknadu za Udruženje. Isplata nadoknada je isključivo vezana za angažovanje članova UO na projektima za koje je obezbeđeno finansiranje, a ne za vršenje funkcije u Udruženju kao takvo.*
- d. (i) Članovi Međunarodnog borda direktora, privredna društva i druga pravna lica sa kojima su ti članovi trenutno povezani, imaju pravo da se nadmeću za dobijanje plaćenog posla kod bilo kog nacionalnog ogranka TI. Članovi upravljačkih tela u nacionalnim ograncima, kao i sa njima povezana pravna lica pored toga imaju pravo da se nadmeću za plaćeno angažovanje i u Sekretarijatu TI. U oba slučaja nadmetanje je uslovljeno time da ovim licima nije data prednost u odnosu na druge kandidate. Njima je zabranjeno da koriste informacije koje nisu dostupne svima, i dužni su da učine sve kako bi otklonili eventualne sumnje da poseduju takve informacije; pored toga, članovi Međunarodnog borda će se uzdržati od vršenja svoje funkcije u vezi sa pitanjima koja se tiču uslova za zaključenje ovakvih ugovora, odabira ugovornog partnera ili nadzora nad izvršenjem ugovora. Drugim rečima, oni neće biti diskvalifikovani zbog toga što su deo TI pokreta, ali neće dobiti ni početnu prednost u odnosu na konkurenciju. Kada rade poslove koji nisu u vezi sa TI, članovi Borda i njihove kompanije ne smeju da koriste informacije koje su dobili kao funkcioneri TI, i treba da se sa posebnom pažnjom trude da drugi ne pomisle kako oni koriste privilegovane informacije.
- e. Osobe koje pružaju besplatne savete („resource persons“) i volonteri koji su aktivni širom pokreta TI, kao i privredna društva i druga pravna lica sa kojima su te osobe povezane, mogu da se nadmeću za dobijanje plaćenog posla kod TI i bilo kojeg nacionalnog ogranka, pod uslovom da im u tome nije data nikakva prednost nad konkurentima. Oni takođe ne smeju iskoristiti informacije koje nisu svima dostupne, i moraju se starati da se odagna utisak da koriste privilegovane informacije. Drugim rečima, ne treba nikog diskvalifikovati iz nadmetanja zbog toga što je povezan sa TI, ali ta povezanost ne sme da bude ni osnov za dobijanje bolje startne pozicije. Kada obavljaju poslove koji nisu u vezi sa TI, dobrovoljni savetodavci ne smeju koristiti informacije koje su dobili u poverenju od TI, i treba da se brižljivo staraju da se odagna utisak kako koriste takve informacije.

⁴ U originalu „resource persons“.

- f. TI i nacionalni ogranci će biti transparentni u vezi sa donošenjem odluka o ugovaranju plaćenog rada i primenjivaće transparentne tenderske postupke. *Kada je reč o plaćenim angažmanima koji se zasnivaju u formi radnog odnosa, vodi se računa o tome da se obezbede sredstva za zarade postojećih zaposlenih. U slučaju da postoji potreba za povećanjem broja zaposlenih, objavljuje se oglas za zapošljavanje na veb-sajtu organizacije i na druge pogodne načine. U slučaju potrebe za hitnim novim zapošljavanjem (npr. otkaz ili sporazumni raskid radnog odnosa), mogu se i bez konkursa angažovati kvalifikovana lica koja su ranije iskazala spremnost da sarađuju sa Udruženjem ili su već sarađivala sa Udruženjem na povremenoj osnovi ili kao volonteri. Kada je reč o drugim vidovima plaćenog angažovanja pojedinaca ili pravnih lica, ono se vrši prema preuzetim obavezama iz odobrenog predloga projekta, na osnovu odluke izvršnog direktora i Upravnog odbora ukoliko je reč o članovima UO, odnosno prema procedurama koje je propisao davalac donacije. U slučaju da nema takvih ograničenja, primenjuju se Pravila o nabavkama TS, koja su zasnovana na relevantnim EU propisima.*
- g. TI i nacionalni ogranci neće zapošljavati niti stupati u poslovne veze sa članovima bliže porodice, to jest, bračnim ili vanbračnim partnerom, roditeljem, detetom, bratom ili sestrom bilo kog zaposlenog ili člana Borda, pre nego što za takvu odluku dobiju jednoglasno odobrenje odgovarajućeg tela upravljanja. Ovo telo će takvu mogućnost da razmotri tek nakon sprovedenog postupka u kojem je bilo omogućeno nadmetanje pod jednakim uslovima. *Odluku o radnom angažovanju člana porodice zaposlenog donosi Upravni odbor, a za člana porodice nekog člana UO ili NO, odluku donosi Nadzorni odbor, glasovima svih članova koji prisustvuju sednici.*

4. Pokloni i reprezentacija

Ni jedna osoba povezana sa TI ili bilo kojim nacionalnim ogrankom ne sme da prihvati poklon, besplatnu uslugu ili drugo davanje⁵, zajam ili bilo koju stvar od vrednosti od neke organizacije ili pojedinaca, ukoliko bi se sa razlogom moglo pomisliti ili kada se makar čini kako poklonodavac želi da utiče na TI. *U slučaju sumnje, zaposleni je obavezan da se obrati izvršnom direktoru, a članovi UO Nadzornom odboru.*

5. Kako postupati sa potencijalnim sukobom interesa

- a. Mogući sukob interesa treba da uoči i saopšti osoba koja se u takvom sukobu može naći, čim toga postane svesna. Isto tako, svaki drugi član pokreta, kada postane svestan sukoba interesa u kojem se nalazi drugi član pokreta, treba da to prijavi.
- b. Sukob interesa treba obelodaniti predsedavajućem TI ili rukovodiocu nacionalnog ogranka, ili drugom odgovarajućem rukovodiocu ili direktoru. *Sukob interesa zaposleni i drugo radno angažovano lice prijavljuje izvršnom direktoru, a o tome obaveštava i rukovodioca projekta na kojem je angažovan; član Upravnog odbora prijavljuje sukob interesa Upravnom odboru, koji svoju odluku dostavlja Nadzornom odboru; član NO prijavljuje sukob interesa Nadzornom odboru.*

⁵ U originalu stoji „entertainment“, što bi najpre odgovaralo pojedinim vidovima troškova reprezentacije.

- c. Procenu postojanja potencijalnog sukoba interesa vrši Međunarodni Bord direktora TI, bord nacionalnog ogranka, ili neka osoba koja nema interesa u datoj stvari, Odbor za etička pitanja Borda TI, tela za etiku u nacionalnim ograncima. Ova procena može da dovede do zaključka da sukob interesa ne postoji, do zaključka da (i) osoba o kojoj je reč treba da prekine sa aktivnostima koje su predmet razmatranja (ii) osoba o kojoj je reč treba da se izuzme iz učešća u procesu donošenja odluke o datom pitanju. *Procenu postojanja sukoba interesa i mera koje treba preduzeti u vezi sa tim, vrši lice, odnosno organ kojem se sukob interesa prijavljuje u skladu sa tačkom 5. b.*
- d. Predsedavajući TI i nacionalnih ogranaka, kao i izvršni rukovodioci, dužni su da obezbede da svaka osoba povezana sa aktivnostima TI i nacionalnih ogranaka bude svesna pravila i procedura u vezi sa sukobom interesa. Pored toga, ova pravila i procedure treba da budu dostupna svim članovima u vidu publikacija, na primer, objavom na veb-sajtu ili u biltenu.

6. Obelodanjivanje plaćanja ka članovima borda TI i bordova nacionalnih ogranaka

Kada ogranak TI ili Sekretarijat TI vrši plaćanja članu međunarodnog borda TI, članu borda u svom nacionalnom ogranku ili članu borda ili zaposlenom u nekom drugom nacionalnom ogranku, uključujući i doprinose i druge naknade, izuzev kada je reč o plaćanju odobrenih putnih i sličnih troškova i dnevnica, to mora da se u potpunosti prikaže u godišnjem Finansijskom izveštaju i Godišnjem izveštaju. Na isti način treba izvestiti i o postupku nabavke koji je bio osnov za plaćanje. Nije potrebno obelodanjivati podatke o zaradama i doprinosima koji su plaćeni pojedincima u slučajevima iz člana 3. ovih Pravila, odnosno u situacijama kada su zaposleni na višim položajima u isto vreme i članovi upravljačkih tela po službenoj dužnosti.

7. Odbor za etička pitanja TI

Međunarodni odbor direktora TI ustanovio je Odbor za etička pitanja, radi pružanja saveta svakom licu koje je povezano sa Pokretom. Uslovi pod kojima je moguće obratiti se ovom odboru i kontakt podaci su dostupni preko Sekretarijata TI i na internetu.

8. Obuhvat Pravila

Ova pravila donose minimalne standarde postupanja. Posebna pravila koja će razviti nacionalni ogranci ili Sekretarijat TI, treba da budu u skladu sa ovim Pravilima.

9. Primena pravila u Udruženju

Ova Pravila počinju da se primenjuju počev od 1. januara 2018. godine.